

Wybrane aspekty religijności małżonków w Papui-Nowej Gwinei w świetle badań

Selected Aspects of Spouses' Religiousness

in Papua New Guinea in the Light of Research

Wojciech Niścigorski SVD

wniscigorski@yahoo.com

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Kapłan ze Zgromadzenia Słowa Bożego (werbiści); wieloletni misjonarz w Papui-Nowej Gwinei; doktorant KUL (Katedra Duszpasterstwa Rodzin); zainteresowania badawcze: małżeństwo i rodzina w Kościele katolickim, szczególnie w Papui-Nowej Gwinei.

We wstępie do niniejszego artykułu należy dokonać rozróżnienia pomiędzy terminami „religia” a „religijność”¹. Religię można zdefiniować jako zbiór prawd, nakazów i zakazów, regulujących stosunki między człowiekiem a Bogiem². Religijność jest natomiast swoistego rodzaju subiektywnym odniesieniem konkretnego człowieka do fenomenu religii i rzeczywistości przez nią opisywanej oraz wyjaśnianej. Wyraża się ona w sferze pojęć, przekonań, uczuć i zachowań danej osoby, oddającej cześć Bogu poprzez kult wewnętrzny, tj. adorację, ufność oraz miłość, a także kult zewnętrzny, jakim jest modlitwa, sakramenty święte i asceza³.

Zamiarem autora opracowania jest przedstawienie wybranych aspektów religijności katolickich małżonków w Papui-Nowej Gwinei

¹ Słowa „religia” i „religijność” pochodzą od łacińskiego *religio*, które nie ma ustalonego źródłosłowu. Wywodzi się je za Cynceronem od *relegere* (zajmować się czymś) lub za Laktancjuszem do *religare* (wywiązać się z czegoś). Zob. A. Bronk, *Podstawy nauki o religii*, Lublin 2003, s. 20-34.

² Por. S. Kuczkowski, *Psychologia religii*, Kraków 1998, s. 22.

³ Por. Z. Golan, *Pojęcie religijności*, [w:] S. Głaz (red.), *Podstawowe zagadnienia psychologii religii*, Kraków 2006, s. 71.

na podstawie przeprowadzonych przez niego badań. Miały one miejsce na przełomie września i października 2018 roku. Na podstawie wiedzy autora wynika, że nikt wcześniej nie przeprowadzał badań religijności małżonków w Papui-Nowej Gwinei z polskiej perspektywy. Mając za sobą kilkanaście lat pracy misyjnej w tymże kraju, autor pokusił się, aby na podstawie przeprowadzonych badań zdiagnozować wybrane aspekty religijności papuaskich małżonków. W niniejszym artykule zostanie najpierw przedstawione pojęcie religijności w aspekcie psychologicznym, który najbardziej chyba odpowiada celowi podjętemu w niniejszym opracowaniu. Następnie ukazane zostanie narzędzie badawcze, użyte dla zbadanie religijności respondentów, a także krótka charakterystyka przeprowadzanych badań. W dalszym etapie opracowania ukaże się religijność papuaskich małżonków oraz przedstawi się ogólne wnioski, wypływające z przeprowadzonych badań. Autor opracowania ma nadzieję, że przedstawione wyniki badań oraz ich opracowanie mogą przyczynić się do lepszego poznania i zrozumienia obecnego poziomu religijności małżonków w Papui-Nowej Gwinei. W konsekwencji może to wpłynąć na efektywniejszą pracę pastoralną misjonarzy, którzy obecnie posługują w Papui-Nowej Gwinei bądź wybierają się tam do pracy misyjnej.

1. Psychologiczne rozumienie religijności

Zjawisko religijności jest rzeczywistością złożoną i wieloaspektową. Religijność, oprócz elementów nadprzyrodzonych, obejmuje też warstwę naturalną, dostępną obserwacji, a przez to staje się przedmiotem badań empirycznych. Analizą pojęcia religijności zajmuje się wiele dyscyplin naukowych. Ma ona także swój aspekt psychologiczny⁴. Psychologia bada religijność jako fakt psychiczny przeżywany przez człowieka⁵. Celu psychologii nie stanowi próba wyjaśniania, czym jest fakt religijny, albo czym w ogóle jest sama religia. Psychologia nie wchodzi w obszar potwierdzania bądź kwestionowania prawd religijnych⁶.

Zainteresowanie psychologii zjawiskiem religii skupia się na jej wewnętrznej i subiektywnej stronie – analizuje ona doświadczenie

⁴ Zob. B. Szostek, *Zjawisko religijności w psychologii*, „Warszawskie Studia Pastoralne”, nr 12, 2010, s. 135-146.

⁵ Zob. J. Makselon, *Człowiek jako istota religijna*, [w:] tenże (red.), *Psychologia dla teologów*, Kraków 1990, s. 255-281.

⁶ Por. J. Śliwak, *Altruizm a religijność człowieka. Badania empiryczne*, „Roczniki Filozoficzne”, z. 4, 1993, s. 55.

religijne u konkretnej osoby ludzkiej. Psychologia traktuje prawdy religijne jedynie jako zjawiska psychiczne doświadczane przez człowieka. Próbuje opisać i przedstawić wpływ doświadczenia nadprzyrodzonego na psychikę oraz zachowanie. Stara się też zwrócić uwagę na specyficzną rolę, jaką religia odgrywa w osobowości człowieka, którą to rolę można określić mianem religijności⁷. Religijnością można więc określić osobiste nastawienie człowieka do zjawiska, jakim jest wyznawana przez niego religia oraz to wszystko, co się w związku z tym z nim dzieje⁸. Psychologia, definiując religijność, skupia się przede wszystkim na subiektywnych i indywidualnych wymiarach tego zjawiska, które można określić mianem religijności indywidualnej człowieka. Na religijność składają się: indywidualna świadomość religijna, subiektywne doświadczenia religijne, motywacje, skłonności religijne i postawy jednostki, subiektywne przekonania religijne, a także odpowiednie formy ekspresji oraz działania jednostki⁹.

Próbując uściślić psychologiczne określenie religijności, można powiedzieć, że jest ona dwuwarstwową strukturą psychologiczną, składającą się z określonej skali pozytywnych postaw wobec religii. Pierwszą z nich stanowią emocjonalno-wartościujące i intelektualne odniesienia do sfery *sacrum* wraz z gotowością do zachowania się zgodnego z owymi odniesieniami. Druga warstwa to zróżnicowane reakcje, procesy i mechanizmy psychiczne, dokonujące się w człowieku w określonych sytuacjach życiowych w kontakcie z nadprzyrodzonością. To wielowarstwowe określenie religijności ukazuje zróżnicowanie składników, procesów i funkcji tego zjawiska w życiu człowieka¹⁰. Religijność – jako zjawisko złożone z wielu elementów – obejmuje sądy i przekonania dotyczące nadprzyrodzoności oraz przeżycia i doznania z nim związane, a także predyspozycje do określonych zachowań. Te psychologiczne elementy połączone są i spolaryzowane przez obiekt religijny, jakim jest doświadczenie nadprzyrodzoności. Religijność nie stanowi struktury ekskluzywnej, odizolowanej od całości życia psychicznego jednostki. Z jednej strony istnieje w niej wskazanie na rzeczywistość poza podmiotową, tj. rzeczywistość nadprzyrodzoną, a z drugiej – występuje znaczący związek między nią a cechami konkretnej osoby ludzkiej. W rezultacie każde odniesienie do

⁷ Tamże.

⁸ Por. Cz. Walesa, *Psychologiczna analiza rozwoju religijności człowieka ze szczególnym uwzględnieniem jego ontogenezy*, [w:] Z. Chlewiński (red.), *Psychologia religii*, Lublin 1982, s. 144.

⁹ Por. J. Szmyd, *Religijność i transcendencja*, Kraków 2002, s. 318.

¹⁰ Tamże.

nadprzyrodzoności będzie inne dla każdej jednostki, a rola i funkcja takiej religijności w życiu psychologicznym danego człowieka będzie całkiem odmienna¹¹.

Religijność w aspekcie psychologicznym różnie się definiuje. Wspólną cechą psychologicznych określeń religijności stanowi związek z ludzką podmiotowością, duchowością oraz życiem wewnętrznym. Najbardziej rozpowszechnionym pojęciem religijności na polskim gruncie wydaje się być definicja sformułowana przez Czesława Walesę. Rozumie on religijność jako indywidualny, subiektywny i pozytywny stosunek do zjawiska, jakim jest religia. Religijność według niego stanowi to „wszystko, co człowiek doświadcza, przeżywa, doznaje, a także to, co się z nim dzieje, zachodzi i rozwija w bezpośrednim związku z postawą wobec Boga”¹². Definicję religijności można sprowadzić do zbioru wewnętrznych doświadczeń i przekonań konkretnego człowieka, które bezpośrednio lub pośrednio zawierają odniesienie do rzeczywistości nadprzyrodzonej¹³.

W poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, co może stanowić psychologiczne źródło religijności osoby ludzkiej, wskazywano na różne czynniki, a także konstruowano odmienne teorie. Złożone pojęcie religijności nie daje się w pełni wyjaśnić za pomocą jednej czy drugiej teorii psychologicznej. Z chrześcijańskiego punktu widzenia należałoby przyjąć koncepcję o wzajemnym przenikaniu się i uzupełnianiu źródeł psychologicznych oraz elementów nadnaturalnych w religijności człowieka¹⁴.

Rozwój religijności powinien prowadzić do jej dojrzałości. Dojrzała religijność winna charakteryzować się tym, że nadaje sens i cel życiu ludzkiemu, tworzy oraz kształtuje system wartości człowieka, pociąga go do poszukiwania i nawiązywania kontaktu z Bogiem, posiadając przy tym charakter dynamiczny, a także osobisty. Celem religijności jednostki ludzkiej ma być jej świętość. Osoba dojrzała religijnie powinna cechować się otwartością na Boga, spójnym systemem przekonań religijnych, akceptacją treści religijnych oraz ich jak

¹¹ Zob. W. Preżyna, *Funkcja motywacyjna wartości religijnych w osobowości człowieka*, [w:] A. Biela (red.), *Wykłady z psychologii na KUL w roku 1985/86*, Lublin 1988, s. 261-275.

¹² Cz. Walesa, *Psychologiczna analiza...*, dz. cyt., s. 144.

¹³ Zob. M. Jarosz, *Pojęcie duchowości w psychologii*, [w:] O. Gorbaniuk i in. (red.), *Studia z Psychologii w KUL*, t. 16, Lublin 2010, s. 9-22.

¹⁴ Por. S. Tokarski, *Psychologiczne źródła religijności*, [w:] S. Głaz (red.), *Podstawowe zagadnienia...*, dz. cyt., s. 106-107.

najlepszym realizowaniem w życiu¹⁵. Według Stanisława Tokarskiego dojrzała religijność powinna cechować się takimi cechami jak: centralnością wartości religijnych, zaangażowaniem religijnym, dynamicznym charakterem wyznawanej religijności, spójnością przekonań religijnych, personalnym oraz wspólnotowym wymiarem religijności¹⁶.

Psychologiczny aspekt religijności człowieka nie wyczerpuje jej głębokiego znaczenia. Powyżej wskazano jedynie na podstawowe określenia tego pojęcia, które związane są z podmiotowym przeżywaniem religii. Oznacza to, że każda osoba posiada odmienne doświadczenie niezwykłego zjawiska, jakim jest religijność¹⁷.

2. Narzędzie badawcze, próba badawcza oraz organizacja przeprowadzonych badań

W celu zbadania religijności respondentów skorzystano z kwestionariusza Stefana Hubera¹⁸. Skonstruował on Skalę Centralności Religijności (tzw. Skala Religijności S. Hubera C-15) do pomiaru centralności religijności człowieka na bazie podejścia do religijności według G. Allporta oraz pięciu wymiarów wyodrębnionych przez Ch.Y. Glocka i R. Starka¹⁹. Skala Centralności Religijności Hubera składa się z 15 pytań pogrupowanych w pięciu podskalach po trzy pytania w danej skali. Oceniają one poziom religijności respondentów w poszczególnych podskalach i w ostateczności wynik religijności w wymiarze ogólnym, tzw. centralność religijności ankietowanych. S. Huber przyjął pięć ogólnych wymiarów religijności, które nazwał: zainteresowanie problematyką religijną, przekonania religijne, modlitwa, doświadczenie religijne, kult. Zainteresowanie religijne, czyli

¹⁵ Por. S. Tokarski, *Dojrzałość religijna*, [w:] S. Głaz (red.), *Podstawowe zagadnienia...*, dz. cyt., s. 147; zob. tenże, *Dojrzałość religijna* [on-line], www.psychologia.net.pl/artykul.php?level=191 [dostęp: 2.09.2019].

¹⁶ Por. S. Tokarski, *Dojrzałość religijna*, art. cyt., s. 177; zob. tenże, *Obraz Boga a dojrzałość osobowościowa*, Warszawa 2011, s. 43-50.

¹⁷ Por. D. Buksik, *Religijność a kryzys w wartościowaniu*, [w:] H. Gasiuła, E. Wrocławska-Warcholi (red.), *Osobowość i religia*, Warszawa 2009, s. 440-441.

¹⁸ Zob. B. Zarzycka, *Polska adaptacja Skali Centralności Religijności Stefana Hubera*, [w:] M. Jarosz (red.), *Psychologiczny pomiar religijności*, Lublin 2011, s. 231-261.

¹⁹ Ch.Y. Glock i R. Stark zdefiniowali religijność jako strukturę wielowymiarową, ukształtowaną przez pięć reprezentatywnych, powszechnych i względnie autonomicznych wymiarów: przekonanie religijne, praktyki religijne (kult i modlitwa), doświadczenie religijne, wiedza religijna, konsekwencje religijności. Zob. B. Zarzycka, *Skala Centralności Religijności Stefana Hubera*, „Roczniki Psychologiczne”, nr 1, 2007, s. 133-157.

zajmowanie się i poszukiwanie informacji na temat religijny, wyrażone zostało w ankiecie przez następujące pytania: w jakim stopniu zależy ci na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych?; jak często myślisz o zagadnieniach religijnych?; jak często szukasz informacji, dotyczących problematyki religijnej? Przekonania religijne, które określają subiektywne ocenianie prawdopodobieństwo istnienia rzeczywistości transcendentnej, intensywność otwarcia człowieka na różne formy tej rzeczywistości oraz wynikające z tego konsekwencje, zostały oddane pytaniami: w jakim stopniu jesteś przekonany, że Bóg rzeczywiście istnieje?; jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu życia po śmierci?; jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu Istoty Wyższej? Modlitwa, czyli częstotliwości nawiązywania kontaktu z rzeczywistością transcendentną i jej subiektywne znaczenia dla człowieka, ujęta została w pytaniami: jak często się modlisz?; jak ważna jest dla ciebie modlitwa osobista?; jak często w ciągu dnia kierujesz myśli do Boga? Doświadczenie religijne traktuje transcendencję jako aktywną rzeczywistość, która skierowała się do wewnętrznego świata człowieka i staje się elementem jego doświadczenia. Pytania dla tego wymiaru religijności są następujące: jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg chce ci coś powiedzieć?; jak często doświadczasz sytuacji, w której Bóg interweniuje w twoje życie?; jak często doświadczasz obecności Boga? Ostatni wymiar religijności to kult. Wyraża on częstotliwość oraz subiektywną ważność udziału w praktykach religijnych, a także dostarcza informacji o stopniu społecznego i wspólnotowego zaangażowania człowieka w te praktyki. Pytania, które dotyczą tego wymiaru, brzmią: jak często bierzesz udział w nabożeństwach?; jak ważny jest dla ciebie udział w nabożeństwach?; jak ważna jest dla ciebie więź ze wspólnotą religijną?

Zdaniem S. Hubera im większa jest ważność oraz częstota przeżywania treści wyrażonych przez poszczególne wymiary religijności, tym bardziej autonomicznie funkcjonuje religijność i tym bardziej ważna jest jej centralna pozycja w życiu człowieka. Skala Religijności Hubera C-15 przeznaczona została do badania religijności osób dorosłych na gruncie religii chrześcijańskiej²⁰.

Grupę badawczą stanowili małżonkowie sakramentalni i ci żyjący w związkach niekanonicznych, ale przygotowujący się do zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Próba badawcza składała się z 393 osób, w tym 198 kobiet i 195 mężczyzn. Ze względu na podjęte

²⁰ Zob. B. Zarzycka, *Polska adaptacja...*, art. cyt., s. 231-261; por. E. Rydz, *Tendencje rozwojowe religijności młodych dorosłych*, Lublin 2012, s. 93-94.

badania respondenci byli przypisani do następujących kategorii: wiek, płeć, wykształcenie, obecnie wyznawana religia²¹.

Badania zostały przeprowadzone we wrześniu i październiku 2018 roku na terenie ośmiu parafii w diecezji Goroka w Papui-Nowej Gwinei: Divine Mercy – Watabung, St. Bernard – Namnta, St. John Evangelist – Tafeto, Mary Help of Christians – Kefamo, Immaculate Heart of Mary – Goroka Town, Immaculate Conception of Mary – North Goroka, St. Francis Xavier – Kameliki, St. Rita – Kainnantu. Respondenci wypełniali kwestionariusz ankiety metodą audytoryjną w obecności księdza misjonarza, katechisty lub osoby związanej z radą parafialną wskazanych powyższych ośmiu parafii.

Dla przeprowadzenia badań rozdano 450 kwestionariuszy ankiety. Po ich wypełnieniu przez respondentów zebrano 411 ankiet, z których 393 nadawało się do dalszych analiz. Wypełnione kwestionariusze, spełniające wymogi dalszej analizy, pochodziły z następujących parafii: Divine Mercy – Watabung (25), St. Bernard – Namnta (34), St. John Evangelist – Tafeto (93), Mary Help of Christians – Kefamo (65), Immaculate Heart of Mary – Goroka Town (95), Immaculate Conception of Mary – North Goroka (45), St. Francis Ksawer – Kameliki (23), St. Rita – Kainnantu (13). Następnie 393 otrzymane i poprawnie wypełnione kwestionariusze ankiety poddano dalszym obliczeniom statystycznym za pomocą pakietu SPSS 14.0PL²². Obliczenia te przeprowadzono w Katedrze Psychologii Religii KUL w pierwszym półroczu 2019 roku. Otrzymane wyniki dotyczące każdego z pytań zostały zsumowane do trzech grup i wykorzystane w niniejszym artykule.

3. Religijność małżonków w świetle przeprowadzonych badań

Respondentów zapytano o zainteresowanie problematyką religijną. Postawione pytania dotyczyły następujących kwestii: w jakim stopniu zależy ci na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych?; jak często myślisz o zagadnieniach religijnych?; jak często szukasz informacji dotyczących problematyki religijnej w radio, telewizji, internecie, prasie lub książkach? Wyniki prezentuje tabela 1.

²¹ Zmiana wyznawanej religii w Papui-Nowej Gwinei nie jest zjawiskiem ani rzadkim, ani wyjątkowym.

²² SPSS Inc. (2007), *SPSS for Windows, Version 14.0PL*, Chicago, SPSS Inc.

I. Zainteresowanie problematyką religijną		
1. W jakim stopniu zależy ci na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
w małym stopniu	38	9,6
w średnim stopniu	16	4,1
w dużym stopniu	338	86,0
brak danych	1	0,3
ogółem	393	100,0
2. Jak często myślisz o zagadnieniach religijnych?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	45	11,5
czasem	78	19,8
często	267	67,9
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0
3. Jak często szukasz informacji dotyczących problematyki religijnej w radio, telewizji, internecie, prasie lub książkach?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	112	28,5
czasem	106	27,0
często	172	43,7
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0

Tabela 1. Stopień i częstotliwość zainteresowania problematyką religijną u respondentów

Wyniki przedstawione w tabeli 1 wskazują, że zdecydowana większość respondentów stwierdziła, iż w dużym stopniu zależy im na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych (86,0%). Z kolei 4,1% badanych przyznało, że zależy im na tym w średnim stopniu, a 9,6% respondentów stwierdziło, iż zależy im na tym w małym stopniu. Na pytanie: jak często myślisz o zagadnieniach religijnych?, 67,9% respondentów odpowiedziało, że często myśli o zagadnieniach religijnych. Dalsze 19,9% badanych przyznało, iż czyni to czasem, a 11,5% stwierdziło, że czyni to rzadko. Odpowiadając na pytanie: jak często szukasz informacji dotyczących problematyki religijnej w radio, telewizji, internecie, prasie lub książkach?, 43,7% badanych stwierdziło,

że czyni to często, 27,0% oświadczyło, iż robi to czasem, a 28,5% ankietowanych przyznało, że zajmuje się tym rzadko.

Z przedstawionych danych wynika, iż 90,1% badanych zależy na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych, 87,7% ankietowanych myśli o tych zagadnieniach, a 70,7% szuka informacji o problematyce religijnej w prasie i mass mediach. Warto zauważyć, że 11,5% badanych przyznaje, iż rzadko myśli o zagadnieniach religijnych, a 9,6% respondentów stwierdza, że w małym stopniu zależy im na poszukiwaniu informacji o zagadnieniach religijnych. 28,5% ankietowanych odpowiedziało, że rzadko szuka takich informacji w prasie, książkach i dostępnych mediach.

Respondentów zapytano także o ich przekonania religijne. Postawione pytania były następujące: w jakim stopniu jesteś przekonany, że Bóg rzeczywiście istnieje i nie jest tylko ludzkim wymysłem?; jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu życia po śmierci?; jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu Boga? Wyniki prezentuje tabela 2.

II. Przekonania religijne		
4. W jakim stopniu jesteś przekonany, że Bóg rzeczywiście istnieje i nie jest tylko ludzkim wymysłem?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
w małym stopniu	16	4,1
w średnim stopniu	18	4,6
w dużym stopniu	349	88,8
brak danych	10	2,5
ogółem	393	100,0
5. Jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu życia po śmierci?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
słabe	38	9,7
średnie	35	8,9
silne	313	79,6
brak danych	7	1,8
ogółem	393	100,0
6. Jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu Boga?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
słabe	46	11,7
średnie	22	5,6
silne	322	81,9
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0

Tabela 2. Stopień i siła przekonań religijnych u respondentów

Z tabeli 2 wynika, że zdecydowanie najwyższy odsetek respondentów, odpowiadając na pytanie: w jakim stopniu jesteś przekonany, że Bóg rzeczywiście istnieje i nie jest tylko ludzkim wymysłem?, potwierdził występowanie takiego przekonania w dużym stopniu (88,8%). Tylko 4,6% badanych przyznało, że przekonanie to występuje u nich w stopniu średnim, a 4,1% stwierdziło, iż przekonanie to pojawia się u nich w małym stopniu. Na kolejne pytanie: jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu życia po śmierci?, 79,6% badanych przyznało, iż takie przekonanie jest u nich silne. Dalsze 8,9% ankietowanych stwierdziło, że przekonanie to jest u nich średnie, a prawie co dziesiąty pytany, że jest ono słabe (9,7%). Udzielając odpowiedzi na kolejne pytanie, dotyczące przekonania religijnego: jak silne jest twoje przekonanie o istnieniu Boga?, 81,9% respondentów potwierdziło swoje silne przekonanie, że Bóg istnieje. Tylko 5,6% badanych przyznało, że ich przekonanie o istnieniu Boga jest średnie, a 11,7% wskazało, że jest ono słabe.

Z powyższych danych wynika, że aż 93,4% respondentów jest przekonanych, iż Bóg istnieje i nie jest wytworem ludzkiego umysłu, 88,5% ankietowanych potwierdza swoje przekonanie o istnieniu życia po śmierci, a 88,5% przebadanych wyraża swoje silne lub co najmniej średnie przekonanie o istnieniu Boga. Wskaźniki te pozwalają stwierdzić, że wysoki odsetek respondentów potwierdza dość silne przekonania religijne dotyczące istnienia Boga i życia po śmierci. Warto jednocześnie zauważyć, że 11,7% respondentów potwierdza swoje słabe przekonanie o istnieniu Boga, a 9,7% przyznaje się także do swojego słabego przekonania o istnieniu życia po śmierci.

Ankietowanych zapytano również o ważność i częstotliwość modlitwy. Postawione pytania, dotyczące tego wymiaru religijności, były następujące: jak ważna jest dla ciebie modlitwa osobista?; jak często podczas dnia powszedniego kierujesz krótką modlitwą do Boga?; jak często zazwyczaj się modlisz? Uzyskane wyniki przedstawia tabela 3.

III. Modlitwa		
7. Jak ważna jest dla ciebie modlitwa osobista?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
mało ważna	22	5,6
średnio ważna	16	4,1
bardzo ważna	353	89,8
brak danych	2	0,5
ogółem	393	100,0

8. Jak często podczas dnia powszedniego kierujesz krótką modlitwą do Boga?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	41	10,4
czasem	73	18,6
często	276	70,2
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0
9. Jak często zazwyczaj się modlisz?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
najwyżej kilka razy w roku	23	5,9
najwyżej kilka razy w miesiącu	35	8,9
najwyżej kilka razy w tygodniu	149	37,9
około raz dziennie	180	45,8
brak danych	6	1,5
ogółem	393	100,0

Tabela 3. Ważność i częstotliwość modlitwy u respondentów

Z tabeli 3 wynika, że na pytanie: jak ważna jest dla Ciebie modlitwa osobista?, aż 89,8% badanych udzieliło odpowiedzi, iż jest ona dla nich bardzo ważna. Natomiast na pytanie: jak często kierują krótką modlitwą do Boga w ciągu dnia?, 70,2% respondentów odpowiedziało, że czyni to często. Z kolei na pytanie: jak często się modlisz?, 45,8% ankietowanych odpowiedziało, że czyni to około raz dziennie, dalsze 37,9% przyznało, że modli się kilka razy w tygodniu, a 8,9% potwierdziło, że modli się kilka razy w miesiącu.

Powyższe dane wskazują, że dla 89,8% badanych modlitwa jest bardzo ważna, a 83,7% ankietowanych często wznosi swoją modlitwę do Boga. Wskaźniki te pozwalają stwierdzić, że dla ponad czterech piątych respondentów modlitwa stanowi bardzo ważny element ich życia. Jednocześnie warto zauważyć, iż dla 5,6% badanych modlitwa jest mało ważna, a 14,8% przyznało, że modli się rzadko, najwyżej kilka razy w miesiącu.

Ankietowanych zapytano także o ich doświadczenia religijne: jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie obecności Boga?; jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie,

że Bóg chce ci coś powiedzieć?; jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg interweniuje w twoje życie? Uzyskane wskaźniki przedstawione zostały w tabeli 4.

IV. Doświadczenie religijne		
10. Jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie obecności Boga?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	19	4,8
czasem	58	14,8
często	311	79,1
brak danych	5	1,3
ogółem	393	100,0
11. Jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg chce ci coś powiedzieć?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	62	15,7
czasem	103	26,2
często	207	57,8
brak danych	1	0,3
ogółem	393	100,0
12. Jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg interweniuje w twoje życie?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
rzadko	39	9,9
czasem	79	20,2
często	269	68,4
brak danych	6	1,5
ogółem	393	100,0

Tabela 4. Częstotliwość poczucia obecności i interwencji Boga w życiu respondentów

Dane przedstawione w tabeli 4 pokazują, że na postawione pytanie: jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie obecności Boga?, 79,1% badanych odpowiedziało, iż często przeżywa takie sytuacje, a tylko 14,8% przeżywa takie sytuacje czasem. Na pytanie: jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg chce ci coś powiedzieć?, 57,8% ankietowanych odpowiedziało,

iż takie sytuacje przeżywa często, a 26,2% przyznało, że tylko czasem ich doświadcza. Z kolei na pytanie: jak często przeżywasz sytuacje, w których masz poczucie, że Bóg interweniuje w twoje życie?, 68,4% badanych odpowiedziało, iż przeżywa takie sytuacje często, a 20,2% stwierdziło, że przeżywa je czasem.

Z powyższych danych wynika, że aż 93,9% badanych przeżywa sytuacje, w których ma poczucie obecności Boga, a 84,0% doświadcza sytuacji, w których Bóg chce im coś powiedzieć. Ponadto, aż 88,6% respondentów przyznało, się do sytuacji, w których mieli poczucie, iż Bóg interweniuje w ich życie. Powyższe wskaźniki pozwalają stwierdzić, że doświadczenie obecności i interwencji Boga w życie respondentów jest stosunkowo częste i sięga dwóch trzecich badanych osób. Ponad jedna piąta respondentów stwierdziła, że rzadko przeżywa sytuacje, w których doświadcza Bożej interwencji w ich życie oraz tego, że Bóg chce im coś powiedzieć. Tylko 4,8% badanych wyznało, iż rzadko przeżywało sytuacje obecności Boga w ich życiu.

Respondentów zapytano także o kult, czyli o ich udział w praktykach oraz więź ze wspólnotą religijną. Postawione pytania brzmiały: jak ważny jest dla ciebie udział w nabożeństwach?; jak ważna jest dla ciebie więź ze wspólnotą religijną?; jak często bierzesz zazwyczaj udział w nabożeństwach – także za pośrednictwem radia, telewizji lub internetu? Uzyskane wyniki zestawione zostały w tabeli 5.

V. Kult		
13. Jak ważny jest dla ciebie udział w nabożeństwach?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
mało ważny	36	9,2
średnio ważny	21	5,3
bardzo ważny	333	84,7
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0
14. Jak ważna jest dla ciebie więź ze wspólnotą religijną?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
mało ważna	38	9,6
średnio ważna	36	9,2
bardzo ważna	316	80,4
brak danych	3	0,8
ogółem	393	100,0

15. Jak często bierzesz zazwyczaj udział w nabożeństwach – także za pośrednictwem radia, telewizji lub internetu?		
Skala odpowiedzi	N	Procent
nigdy	9	2,3
najwyżej kilka razy w roku	78	19,8
około 1 raz w miesiącu	49	12,5
około 1 raz, co 2 tygodnie	116	29,5
około 1 raz w tygodniu	127	32,3
brak danych	14	3,6
ogółem	393	100,0

Tabela 5. Ważność i częstotliwość udziału respondentów w nabożeństwach religijnych

Dane ukazane w tabeli 5 dowodzą, że na pytanie: jak ważny jest dla Ciebie udział w nabożeństwach?, 84,7% badanych odpowiedziało, że jest on bardzo ważny. Natomiast na pytanie: jak ważna jest dla Ciebie więź ze wspólnotą religijną?, 80,4% respondentów stwierdziło, że więź ta stanowi dla nich bardzo ważną wartość. Z kolei na pytanie o częstotliwość udziału w nabożeństwach, 61,8% pytanych odpowiedziało, że czyni to częściej niż raz w ciągu dwóch tygodni.

Z powyższych danych wynika, iż dla 90,0% badanych udział w nabożeństwach jest w pewnym stopniu ważny, a dla podobnego odsetka respondentów ważna jest więź ze wspólnotą religijną. Ponadto 75,3% ankietowanych przyznało, że bierze udział w nabożeństwach (także za pomocą radia, telewizji i internetu) z częstotliwością od około jednego razu w tygodniu do jednego razu w miesiącu. Dla 18,8% respondentów udział w nabożeństwach oraz więź ze wspólnotą religijną jawią się jako mało ważne, a 22,1% bardzo rzadko lub nigdy nie bierze udziału w nabożeństwach także przez radio, telewizję czy internet. Spośród wyrazów kultu najmniej ceniony jest udział w nabożeństwach przez radio, telewizję czy internet, chociaż ogólny wskaźnik procentowy tegoż udziału należy uznać jednak za wysoki. Ogólnie można zatem wywnioskować, iż dla wysokiego odsetka badanych małżonków kult religijny stanowi bardzo ważną wartość w ich codziennym życiu.

4. Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że zdecydowana większość ankietowanych małżonków odznacza się wysokim stopniem religijności. Ponad trzy czwarte respondentów poszukuje informacji o zagadnieniach religijnych, a ponad cztery piąte badanych rozmyśla o zagadnieniach religijnych oraz uważa je za ważny element swego życia. Tylko co dziesiąty ankietowany rzadko poszukuje informacji religijnych i niezbyt często o nich rozmyśla. Jedna trzecia badanych rzadko poszukuje informacji religijnych poprzez mass media, co może wynikać z faktu, że w warunkach misyjnych nie są one jeszcze dostępne dla szerokiego ogółu wyznawców Chrystusa w Papui-Nowej Gwinei.

Zdecydowana większość ankietowanych, tj. ponad pięć szóstych ogółu respondentów, posiada głębokie przekonanie, że Bóg rzeczywiście istnieje oraz, że po śmierci czeka ich życie wieczne. Ogromna większość respondentów przyznaje, że modlitwa stanowi dla nich ważny lub bardzo ważny element codziennego życia. Zdecydowana większość stwierdza również, że często kieruje swoją modlitwą do Boga. Tylko co dwudziesty badany modli się zaledwie kilka razy w roku.

Zdecydowana większość respondentów przyznaje, że doświadczyła szczególnych sytuacji, w których Bóg chciał im coś powiedzieć oraz przeżyła niezwykle momenty w życiu, w których odczuwała szczególną Bożą interwencję. Podobnie, dla większości tj. dla dziewięciu dziesiątych respondentów, kult religijny oraz więź z lokalną wspólnotą religijną stanowią ważne lub bardzo ważne elementy ich codziennego życia. Natomiast trzy czwarte badanych przyznaje, że często uczestniczy w nabożeństwach religijnych, w tym poprzez środki przekazu. Warto zauważyć, że wielu badanych musi przebyć znaczną odległość z terenu ich zamieszkania do miejsca, gdzie sprawowany jest kult religijny.

Osiągnięte wyniki pozwalają stwierdzić, że religijność ankietowanych małżonków z Papui-Nowej Gwinei często cechuje wysokie nasilenie i dość wysoka częstotliwość praktyk. Jednakże od podmiotów Kościoła lokalnego oraz pracy misjonarzy będzie w dużym stopniu zależeć, czy będzie to religijność katolicka, w duchu Ewangelii i współczesnego nauczania Kościoła, czy też w jakimś stopniu przesiąknięta będzie jeszcze elementami niedawnych wierzeń przodków. Szczególne wyzwania pastoralne stanowią odsetki katolików, którzy w małym i średnim stopniu interesują się problematyką religijną oraz są przekonani o istnieniu Boga, a także ci, dla których modlitwa jest mało lub

średnio ważna. Zwiększonej uwagi duszpasterskiej wymagają także małżonkowie katolicy mający słabe poczucie obecności i działania Boga oraz ci, dla których udział w nabożeństwach i więź ze wspólnotą religijną są mało lub średnio ważne.

~•~

WOJCIECH NIŚCIGORSKI SVD

Wybrane aspekty religijności małżonków w Papui Nowej Gwinei w świetle badań

Streszczenie

Artykuł przedstawia wybrane aspekty religijności małżonków w Papui-Nowej Gwinei w świetle przeprowadzonych badań własnych. Najpierw omawia pojęcie religijności w aspekcie psychologicznym. Następnie przedstawia narzędzie badawcze, opisuje próbę badawczą złożoną z małżonków oraz ukazuje organizację i przebieg badań pośród Papuasów w diecezji Goroka (Papua Nowa Gwinea). W dalszej kolejności prezentuje wyniki badań nad religijnością papuaskich małżonków, w poszczególnych jej obszarach jak zainteresowania, przekonania, modlitwa, doświadczenie oraz kult. Uzyskane wyniki świadczą o często występującym wysokim nasileniu religijności respondentów oraz częstych praktykach religijnych, ale jednocześnie wskazują na wyzwania duszpasterskie. Badania mogą przyczynić się do opracowania modeli i programów działania duszpasterskiego wobec chrześcijańskich małżonków w Kościołach lokalnych w Papui Nowej Gwinei.

Słowa kluczowe: katolicy, małżonkowie, Papua Nowa Gwinea, religijność, religijność w świetle badań, duszpasterstwo małżeństw.

WOJCIECH NIŚCIGORSKI SVD

Selected Aspects of Spouses' Religiousness in Papua New Guinea in the Light of Research

Abstract

The article presents selected aspects of the spouses' religious beliefs in Papua New Guinea in the light of own research. First, it discusses the concept of religiousness in psychological terms. Next, it presents a research tool, describes the research sample of the spouses

and shows the organization and course of research among the Papuans in the diocese of Goroka (Papua New Guinea). Next, it presents the results of the research on the religiousness of Papua's spouses, in its various areas such as interests, beliefs, prayer, witness and worship. The obtained results testify to the frequently occurring high intensity of the respondents' religiousness and frequent religious practices, but also indicate pastoral challenges. The research can contribute to the development of models and programmes of pastoral action for Christian spouses in the local churches in Papua New Guinea.

Keywords: Catholics, spouses, Papua New Guinea, religiousness, religiousness in the light of research, pastoral care of marriages.